

Príspevok k rozšíreniu niektorých zaujímavých a ohrozených druhov flóry Kysúc a Javorníkov

Contribution to the distribution of selected endangered and interesting species of Kysuce region and the Javorníky Mts (NW Slovakia)

ANNA DOBOŠOVÁ

Správa Národného parku Malá Fatra, Nám. sv. Floriána 1002, 013 03 Varín

The floristic research was carried out in the territory of the Landscape Protected Area Kysuce in 1994. Distribution of 25 rare and endangered species is presented.

Botanických údajov z územia CHKO Kysuce je pomerne málo a na mapách rozšírenia mnohých druhov je v týchto miestach biela plocha. Cieľom príspevku je aspoň čiastočne doplniť chýbajúce údaje najmä o výskyte vzácných a ohrozených taxónov.

Geograficky patrí CHKO Kysuce do orografických celkov Javorníky, Moravskosliezke Beskydy, Turzovská vrchovina, Kysucké Beskydy a Kysucká vrchovina.

Celé územie je súčasťou flyšového pásma s charakteristickým striedaním vrstiev pieskocov, ílovcov a ílovitých bridlíc. Na tomto podloží sa vyvinuli hnedé pôdy nenasýtené (kyslé a okyslené), hnedé pôdy oglejené a hnedé pôdy podzolované. Spodné vody sú dopĺňané zo zrážok. Podnebie je chladné s vysokými zrážkami počas celého roka (Kolektív 1980).

Fytogeograficky patrí územie do obvodu západobeskydskej flóry, do fytogeografických okresov Západobeskydské Karpaty, Javorníky (lok. č. 14 - 16) a Západné Beskydy (ostatné lokality). V minulosti územie pokrývali kvetnaté lesy bukové a jedľové, vo vyšších, ale i v inverzných polohách, jedľové a jedľovo-smrekové lesy, miestami tiež bukové kyslomilné lesy horské (Berta et al. 1987). Počas kopaničiarskej kolonizácie došlo k rozsiahlemu odlesneniu. V posledných desaťročiach boli nelesné stanovišťa zalesňované, predovšetkým smrekom, alebo rekultivované. Ďalšie, v dôsledku ukončenia tradičných foriem hospodárenia, zarastajú náletom drevín. Týmto zmenám podliehajú aj najcennejšie ekosystémy územia, mokré lúky, slatiny a prechodné rašeliniská, ktoré sú charakteristickým prvkom kysuckej prírody. Tieto stanovišťa sú vyberané ako vhodné stavebné parcely na výstavbu rodinných domov v okolí obcí a osád. Nádejou na ich záchranu je návrat k tradičnému obhospodarovaniu.

Údaje boli získané v r. 1994 pri mapovaní mokradí, pri prieskumných úlohách a počas bežnej ochrannárskej praxe v čase môjho pôsobenia na Správe CHKO Kysuce. Väčšina lokalít bola známa ako genofondová plocha niektorého ohrozeného druhu, avšak nebol tu uskutočnený podrobnejší floristický výskum. Pri významnejších nálezoch uvádzam aj podrobnejší popis lokality a zoznam ostatných zistených druhov. V prípade, ak ide o ohrozený druh, ten je označený stupňom ohrozenia (v zátvorke za názvom taxónu a číslami lokalít) podľa Zoznamu vyhynutých, ohrozených, vzácných a chránených taxónov vyšších rastlín flóry Slovenska (Ružičková et al. 1996). Ak nie je

uvedené inak, mená taxónov sú uvedené podľa práce Májovský et al. (1987).

Zoznam lokalít

1. Makov, osada Bitalovci, mokrad' južne od osady Bitalovci, 740 m n.m.
2. Makov, dolina Pavelkovského potoka, mokrad' na alúviu, 620 m n.m.
3. Vysoká nad Kysucou, Horný Kelčov, hraničný hrebeň, 800 - 870 m n.m.
4. Vysoká nad Kysucou, Horný Kelčov osada Dybalka, mokrá lúka, S, 730 m n.m.
5. Vysoká nad Kysucou, Horný Kelčov, slatina na konci zástavby, smerom do osady Dybalka, J, 680 m n.m.
6. Vysoká nad Kysucou, Nižný Kelčov, genofondová plocha Kelčovské lúky, 550 m n.m.
7. Klokočov, osada Zajacovci, rašelinisko medzi domami pri ceste do doliny, ca 650 m n.m.
8. Klokočov, osada Zajacovci, rašelinisko severne od osady, na ľavom brehu potoka, 680 m n.m.
9. Klokočov, rašelinná lúčka pod Klokočovským skálím, ľavý breh menšieho potôčika, 603 m n.m.
10. Klokočov, lúka JZ od osady Zajacovci, 650 m n.m.
11. Malý Polom, rašeliniská v lese, ca 950 m n.m.
12. Olešná, osada Cudrákovci, mokré slatinné lúky, SSV, ca 600m n.m. Lokalita leží mimo územia CHKO Kysuce.
13. Raková, Korcháň, J od osady Kubiková, rašelinisko na pravom brehu potoka, ca 600 m n.m.
14. Horná Mariková, osada Máčkovci, lúky, les a skalné more pod osadou, ca 650 m. n.m.
15. Papradno, Komjataná, pri ceste do osady, ca 500 m n.m.
16. Štiavnik, Buntova dolina a osada Ráztoka, lúky, 600 - 650 m n.m.
17. Zborov, dolina Kocifajovho potoka, ca 450 - 500 m n.m.
18. Klubina, dolina Klubinského potoka, okolo potoka, 550 - 650 m n.m.
19. Klubina, dolina Klubinského potoka, ľavý svah, drobný zosuv s vlhčinou, cca. 550 m n.m.
20. Stará Bystrica, genofondová plocha Lány, ca 450 m n.m.
21. Nová Bystrica, vodná nádrž Nová Bystrica, Stanov potok, 600 m n.m.
22. Nová Bystrica, vodná nádrž Nová Bystrica, Riečnica, 600 m n.m.
23. Nová Bystrica, vodná nádrž Nová Bystrica, ústie dolinky Majerička, pramenisko, 620 m.n.m.
24. Nová Bystrica, vodná nádrž Nová Bystrica, Harvelka, 600 m n.m.
- 25: Oščadnica, les nad Lalíkovcami, ca 700 m n.m.

Zoznam druhov s číslami lokalít

Carex canescens: 11, (I). - *C. echinata*: 1, 2, 5, 6, 7, 8, 11, 20, 23. - *C. panicea*: 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 16, 17, 20. - *C. rostrata*: 20. - *Dactylorhiza fuchsii*: 17 (V). - *D. majalis*: 5, 8, 13, 16, 17 (V). - *D. sambucina*: 14, 16 (V). - *Diphasiastrum complanatum* (L.) Holub: 14 (I). - *Eleocharis austriaca* Hayek: 24. - *E. palustris*: 21. - *E. quinqueflora*: 2, 15, 17, 23 (V). - *Epilobium palustre*: 2, 7, 10, 12. - *Epipactis palustris*: 1, 2, 5, 7 (Vm). - *Eriophorum angustifolium*: 1, 2, 6, 13, 20, 9, 8. - *E. latifolium*: 1, 2, 6, 7, 16, 20, 23. - *Galium uliginosum*: 5, 20, 23, 25. - *Gladiolus imbricatus*: 4, 7, 21, 22 (V). - *Gymnadenia conopsea*: 5 (V).

Hydrocotyle vulgaris: 9, ide o rašelinnú, kosenú lúku s druhmi *Anthoxanthum odoratum*, *Carex echinata*, *C. hirta*, *C. nigra*, *C. panicea*, *Cirsium palustre*, *C. rivulare*, *Crepis paludosa*, *Galium palustre*, *Eriophorum latifolium*, *Juncus conglomeratus*, *Lotus uliginosus*, *Luzula multiflora*, *Lychnis flos-cuculi*, *Nardus stricta*, *Pedicularis sylvatica*, *Potentilla anglica*, *P. erecta*, *Ranunculus acer*, *R. flammula*, *R. repens*, *Vaccinium myrtillus*, *Veronica officinalis*, *Viola palustris*. Z juhozápadu ju obteká potôčik so železitými usadeninami. Lokalita je z tejto strany tienená lesom a svahom. Podľa informácie majiteľov lokalita v minulosti slúžila ako pasienok. Jestvuje i ďalšia lokalita mimo územia CHKO, ide o lokalitu 12. *Hydrocotyle vulgaris* tu rastie na bývalom pasienku porastenom *Juniperus communis*. Ide o podmáčaný biotop, kde, na rozdiel od predchádzajúceho, netvorí machový

podrast rašeliník. *Hydrocotyle* sa tu vyskytuje spolu s druhmi *Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Carex nigra*, *C. panicea*, *C. pallescens*, *Cirsium palustre*, *C. rivulare*, *Cynosurus cristatus*, *Epilobium palustre*, *Hypericum maculatum*, *Juncus bulbosus*, *J. conglomeratus*, *J. effusus*, *Juniperus communis*, *Leontodon hispidus*, *Lotus uliginosus*, *Luzula multiflora*, *Mentha arvensis*, *Nardus stricta*, *Pedicularis sylvatica*, *Plantago lanceolata*, *Potentilla erecta*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus repens*, *Veronica chamaedrys*. Polovica lokality bola vykosená, nebol viditeľný rozdiel v početnosti druhu na kosenej a nekosenej časti lokality. Je kriticky ohrozeným druhom.

Hypericum tetrapterum: 20. - *Hippochaete hyemalis* (L.) Börner: 18. - *Hippochaete variegata* (Schleich. ex Weber et Mohr) Börner: 19, 23 (Vm).

Isolepis setacea: 1, 5, 10, 12. Zdá sa, že druh je, aspoň v tomto fyto geografickom okrese, skôr prehladaný. Na lokalite 10. a 12. rastie na prirodzených stanovištiach pri malých potôčikoch na mokrych lúčach. Na lokalitách 1. a 5. bol *Isolepis* nájdený na sekundárnom stanovišti na okraji ciest. Kriticky ohrozený druh.

Juncus bulbosus L.: 9, 11, 12 (Vm). - *J. squarrosus*: 8 (V). - *Listera ovata*: 5, 6, 13, 16, 20. - *Lotus uliginosus*: 7, 9, 10, 13 (Vm).

Lycopodiella inundata (L.) Holub: 8. Lokalita sa nachádza na alúviu medzi potokom a zalesneným svahom, ide o rašelinisko s vysokou pokryvnosťou *Drosera rotundifolia*. Postupne zarastá drevinami, prevažne druhmi *Betula pendula* a *Picea abies*. Druhovú zloženie: *Avenella flexuosa*, *Blechnum spicant*, *Carex echinata*, *C. nigra*, *C. panicea*, *Dactylorhiza majalis*, *Equisetum sylvaticum*, *Eriophorum angustifolium*, *Juncus inflexus*, *J. squarrosus*, *Juniperus communis*, *Nardus stricta*, *Pedicularis sylvatica*, *Polygala vulgaris*, *Potentilla erecta*, *Pteridium aquilinum*, *Sieglingia decumbens*, *Vaccinium myrtillus*, *Viola palustris*. *Lycopodiella inundata* tu rastie na ploche okolo 2 m² (údaj z r. 1994). Kriticky ohrozený druh.

Montia fontana: 3 (Vm). - *Myosotis laxiflora*: 11, 23. - *Nepeta pannonica*: 3. - *Orchis mascula* subsp. *signifera*: 15, 16, 17 (V). - *Oreopteris limbosperma* (All.) Holub: 8, 11, 25. - *Pedicularis sylvatica*: 8, 9, 12, 13 (V). - *Platanthera bifolia*: 17, 7 (V). - *Potamogeton trichoides*: 22, 23 (V). - *Potentilla anglica*: 9, 3 (I). - *Scutellaria galericulata*: 20. - *Stellaria uliginosa*: 11, 12. - *Traunsteinera globosa*: 16 (V). - *Trifolium spadicum*: 4, 20. - *Triglochin palustre*: 1, 2, 7 (V). - *Veronica scutellata*: 7, 10 (V). - *Viola palustris*: - 7, 8, 9 (V).

Z uvedených 44 druhov rastlín podľa stupňa ohrozenosti patria 3 druhy do skupiny I - taxóny vyžadujúce pozornosť, 13 druhov do skupiny V - taxóny ohrozené, 6 druhov do skupiny Vm - veľmi ohrozené taxóny a 3 do skupiny kriticky ohrozené taxóny. Pri kriticky ohrozených druhoch, ale aj pri niektorých ďalších, ide o prvé údaje z oblasti Kysúc.

Pod'akovanie: Moja vďaka patrí pracovníkom Správy CHKO Kysuce - Ing. J. Vrábľovi, Ing. J. Korňanovi, Ing. J. Lepičovi, a predovšetkým Ing. M. Matejovej, tiež pracovníčke SAŽP, Žilina Mgr. E. Pietorovej za to, že mi počas jedného roka umožnili spoznať toľko krásnych lokalít na území Kysúc.

Literatúra

- Májovský J., Murín A., Feráková V., Hindáková M., Schwarzová T., Uhríková A., Váchová M. & Záborský J., 1987: Karyotaxonomický prehľad flóry Slovenska. Veda, Bratislava.
- Mazúr E. et al., 1980: Atlas Slovenskej socialistickej republiky. SAV - Slovenský úrad Geodézie a Kartografie. Bratislava.
- Berta J., Magic D., Michalko J., 1987: List Čadca. - In: Michalko J., Magic D., Berta J., Maglocký Š. & Špániková A. 1986, Geobotanická mapa ČSSR - SSR. Mapová časť. Veda, Bratislava.
- Ružičková H. et al., 1996: Biotopy Slovenska. ÚKE SAV, Bratislava.